

תאריך עדכון: 12/03/13

שם המרצה: ד"ר תובל משיח רבקה

שם הקורס: טראומה נפשית: אבחון, הבנה וטיפול

מספר הקורס: 60-891-01

סוג קורס: שיעור (בחירה למ.א.)

שנת לימודים: תשע"ד סמסטר: א' היקף שעות: 2

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרת הקורס היא להקנות ללומדים ידע מעודכן ברמה התיאורטית, המחקרית והטיפולית על טראומה, ועל ההתמודדות איתה. הקורס יפגיש את הלומדים עם הפרעות השונות הנקשרות לטראומה, אבחנתן, ודרכי הטיפול בהן, כמו גם את הידע המחקרי הקיים בתחום זה.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

- בקורס נבחן את מושג הטראומה, התפתחותו, והקשר בינו לבין מושגים דומים (משבר, דחק), ונעסוק במספר היבטים הקשורים לשדה המחקר והטיפול בטראומה:
1. גורמים – נסקור את הגורמים השונים הטיפוסיים לתופעה תוך ניסיון להצביע על המשותף בצד השונה בהתאם לפרמטרים שיועלו. בנוסף, נסקור מאפיינים רווחים של התגובה המיידית לאירוע טראומתי.
  2. תוצאות והשלכות של אירועים טראומטיים- נתאר מספר הפרעות הנקשרות לאירועים טראומטיים, וכן תגובות אחרות כחוסן, צמיחה פוסט-טראומטית ומציאת משמעות.
  3. נעמיק בהבנת החוויה הסובייקטיבית של ניצולי טראומה, דרך מפגש עם היבטים הקשורים לסיפור האישי, ולזיכרון.
  4. הבנה תיאורטית- נסקור כמה מהתיאוריות המרכזיות בהבנת האתילוגיה של התגובה הפוסט-טראומטית.
  4. מצבים טראומטיים בהקשרי חיים שונים- טראומה התפתחותית, פגיעה מינית, טרור, מצבי משבר טראומטיים, טראומה אישית וטראומה קולקטיבית, הקשר למשתנים נוספים כגיל ומגדר.
  4. דרכי טיפול - במהלך הקורס נכיר כיוונים וטכניקות טיפוליות אשר מצויות בשימוש בטיפול בהפרעה.

דרישות הקורס ומרכיבי הציין: נוכחות (20%), השתתפות פעילה והצגת מאמר/רפרט בכיתה (25%), קריאה שוטפת של הספרות, ומבחן בית בסוף הסמסטר (55%).
 סדר השיעורים עשוי להשתנות, וכמו כן אפנה לקריאת מאמרים ופרקים בהתאם לתחומים שנעסוק בהם. הקריאה המסומנת לצד כל שיעור היא הטקסט המרכזי לכל שיעור.

תאריכים	נושא השיעור	קריאה + שם מציג
שיעור 1	טראומה : מבט היסטורי, מיפוי מושגי	
שיעור 2	דחק, משבר וטראומה : אבחון והגדרות	Jones & Wessley (2007), McHugh & Treisman (2007) הרמן (2003), פרק 2
שיעור 3	טראומה : הפרעות נלוות ורלוונטיות (ASD, הפרעות דיסוציאטיביות, DID, דיכאון)	Brunello et. Al (2001), Shalev and Ursano (2001).
שיעור 4	מבט תיאורטי Attachment theory Mourning and loss Loss of basic beliefs	Brewin & Holmes (2003) Smith-Landsman (2002) מצולם Lifton (1988)
שיעור 5	טראומה התפתחותית (סרט- חלב הצער)	Scaer (2005) הרמן (2003), פרק 5
שיעור 6	מצבים טראומטיים וסוגי טראומה טראומה במצבי לחימה וטרור (סרט- קן הקוקיה?) טראומה רפואית	Shalev et. Al (2006), Marshall & Bryant (2007)
שיעור 7	מצבים טראומטיים וסוגי טראומה- המשך פגיעה מינית (אולי קטע ממתמורפוזה) Complex trauma	זליגמן וסולומון (2008), הרמן (2003) פרק 6
שיעור 8	מגדר וטראומה, טראומה משנית, והתמודדות בני משפחה	Pynoos et. Al (2006)
שיעור 9	טראומה קולקטיבית טראומה נפשית על רקע השפלה	Luszczynska, Benight, & Cieslak (2009), Norris et. Al (2009) De-Prince & Freyd (2002)

Bonnano (2005), Linley & Joseph (2004), Park, (2006), Maddi et. Al (2005)	חוסן, צמיחה וחיפוש משמעות	שיעור 10
McNally (2005)- Chap 4,5	טראומה וזכרון	שיעור 11
Tuval-Mashiach et. al (2004), Brown & Heimberg (2001)	טראומה ונרטיב	שיעור 12
Hobfoll et. al (2003), פרי (2002)	טיפול בטראומה	שיעור 13
Harvey et. al (2003) הרמן (2003), פרק 7	טיפול בטראומה –המשך סיכום	שיעור 14

ביבליוגרפיה (פריטים המסומנים בכוכביות הם פריטי חובה).

טראומה ופוסט-טראומה – מבוא והתפתחות היסטורית

הרמן, ג. ד. (1992). *טראומה והחלמה*, הוצאת עם עובד, תל אביב. פרק 2.

ויצטום, א., גודמן, י., ושל, א. (1996). הפרעה פוסט טראומטית: מציאות או דמיון: תמונת מצב משנות ה-90, שיחות, 11, 19-26.

Shalev, A. (2001). What is posttraumatic stress disorder? *Journal of Clinical Psychiatry*, 62, 4-10.

הגדרה וסיווג של אירועים טראומטיים

** Jones, E., & Wessely, S. (2007). A paradigm shift in the conceptualization of psychological trauma in the 20th century. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 164-175.

** American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (Fourth Edition). Washington, DC: American Psychiatric Association Press.

הפרעות נלוות ורלוונטיות

** Brunello, N., Davidson, J.R.T., Deahl, M., Kessler, R.C., Mendlewicz J., Racagni, G., Shalev, A.Y. & Zohar Y. (2001). Posttraumatic Stress Disorder: Diagnosis and Epidemiology, Comorbidity and Social Consequences, Biology and Treatment. *Neuropsychobiology* 2001;43:150–162.

Bryant, R. (2007). Does dissociation further our understanding on PTSD? *Journal of Anxiety disorders*, 21, 183-191.

Andrews, B., Brewin, C.R., Philpott, R., & Stewart, L. (2007). Delayed-onset posttraumatic stress disorder: A systematic review of the evidence. *American Journal of Psychiatry*, 164, 1319-1326.

מבט תיאורטי

Brewin, C.R., & Holmes, E.A. (2–3). Psychological theories of posttraumatic stress disorder, *Clinical Psychology Review* 23 (2003) 339–376.

Smith landsman, I. (2002). Crises of meaning in trauma and loss. In : J. Kauffman (Ed.). *Loss of the assumptive world: A theory of Traumatic Loss*. Chap 1, p. 13-30. New York, NY: Brunner-Routledge.

Lifton, J.R. (1988). Understanding the traumatized self: imagery, symbolization, and transformation. In: J.P. Wilson, Z. Harel and B. Kahana, (Eds.). *Human Adaptation to Extreme Stress: from Holocaust to Vietnam*, pp. 7–31. NY: Plenum Press.

טראומה התפתחותית

Scaer, R.(2005). *The trauma spectrum: hidden Wounds and human resiliency*. New York: W.W. Norton. Chap 5: Preverbal Trauma. P. 99-125.

הרמן, ג'ל. (1992). *טראומה והחלמה*. תל אביב: עם עובד. פרק 5: התעללות בילדים. עמ' 121-143.

מצבים טראומטיים וסוגי טראומה

** Shalev, A.Y., Tuval, R., Frenkiel-Fishman, s., Hadar, H., & Eth, S. (2006). Psychological Responses to Continuous Terror: A Study of Two Communities in Israel. *American journal of psychiatry*, 163:667–673.

Galea, S., & Resnick, H. (2005). Posttraumatic Stress Disorder in the General Population after Mass Terrorist Incidents: Considerations about the Nature of Exposure. *CNS Spectrums*, Vol. 10, 2.

** Marshall, R.D., & Bryant, R.A. (2007). The Psychology of Ongoing Threat

Relative Risk Appraisal, the September 11 Attacks, and Terrorism-Related Fears. *American psychologist*, Vol. 62, No. 4, 304–316.

פגיעה מינית ו- complex trauma

בר שדה, נ. (2009). אלסטיות הרחם הטיפולי בתוך ומעבר לקליניקה. מבט על טיפול במטופלים דרגסיבים ובנפגעי טראומה מינית. הרצאה שניתנה ביום עיון של אלי, 25.3.09.

** הרמן, ג'ל. (1992). *טראומה והחלמה*. תל אביב: עם עובד. פרק 6: אבחנה חדשה. עמ' 144-160.

** זומר, א. (2008). להיות או לא להיות: טראומות ילדות והפרעות ניתוק. בתוך: זליגמן, צ. וסלומון, ז. *הסוד ושברו – סוגיות בגילוי עריות*. עמ' 164-194.

פרנצי, ש. (1999). בלבול השפות בין המבוגרים לילד: שפת הרוך ושפת התשוקה. *שיחות י"ג*, 2, 92-97.

Van der Kolk, B. (2001). The Assessment and treatment of Complex PTSD. In: *Traumatic Stress* (Yehuda, ed.). American Psychiatric Press.

מגדר וטראומה, טראומה משנית, והתמודדות בני משפחה

Cohan, C.L. (2007). "Love the One You're With" or "Hit the Road Jack"? Marital Outcomes Following Disaster. *The Family psychologist*, Vol. 23, No. 2.

Lev-Wiesel, R. (1999). Living under the threat of relocation: Different buffering effect of coping resources on husbands and on wives. *Marriage and Family Review*, 29, 97-108.

Nelson Goff, B. S., & Smith, D. B. (2005). Systemic traumatic stress: The couple adaptation to traumatic stress model. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31, 145-157.

Sagy, S. (1998). Effects of personal, family and community characteristics on emotional reactions in a community stress situation: The Golan Heights negotiations. *Youth & Society*, 29(3), 311-329.

טראומה קולקטיבית, וטראומה על רקע השפלה

Luszczynska, A., Benight, C.C., & Cieslak, R. (2009). Self-Efficacy and Health-Related Outcomes of Collective Trauma: A Systematic Review. *European Psychologist*, Vol. 14(1):51–62.

** Norris, F., Stevens, S., Pfefferbaum, B., Wyche, K., Pfefferbaum, R. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41, 127–150.

** Deprince, A. & freyd, J (2002). The harm of trauma: pathological fear, shattered assumptions or betrayal? In : J. Kauffman (Ed.). *Loss of the assumptive world: A theory of Traumatic Loss*. Chap 5: p. 71-82. New York, NY: Brunner-Routledge.

חוסן, צמיחה, וחיפוש משמעות

** Bonanno, G.A. (2004). Loss, Trauma, and Human Resilience. *Have We Underestimated the Human Capacity to Thrive After Extremely Aversive Events?*

American psychologist, Vol. 59, No. 1, 20–28.

** Linley, P. A., & Joseph, S. (2004). Positive change following trauma and adversity: A review. *Journal of Traumatic Stress, 17*, 11-21.

** Park, C., & Ai, A. (2006). Meaning making and growth: New directions for research on survivors of trauma. *Journal of Loss & Trauma, 11*, 389-407.

Norris, F., Tracy, M., & Galea, S. (2009). Looking for resilience: Understanding the longitudinal trajectories of responses to stress. [*Social Science & Medicine*, 68](#), 2190-2198

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress, 9*, 455-471.

Helgeson, V.S., Reynolds, K.A., & Tomich, P.L. (2006). A Meta-Analytic Review of Benefit Finding and Growth. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, Vol. 74, No. 5*, 797–816.

טראומה וזיכרון

** McNally, R.J. (2005). *Remembering Trauma*. Cambridge, MA: Harvard University Press. Chap 4: Memory for trauma. P. 105-124.
Chap 5: Mechanisms of traumatic memory. P. 125-158.

Berntsen, D., Willert, M. & Rubin, D.C. (2003). Splintered Memories or Vivid Landmarks? Qualities and Organization of Traumatic Memories with and Without PTSD. *Applied Cognitive Psychology, 17*: 675–693.

טראומה ונרטיב

** Tuval-Mashiach, R., Freedman, S., Bargai, N., Boker, R., Hadar, H. and Shalev, A. (2004). Coping with trauma: Narrative and cognitive perspectives. *Psychiatry, 67*, 280- 293.

**Neimeyer, R. A., & Buchanan-Arvey, M. J. (2004). Performing the self: Therapeutic enactment and the narrative integration of traumatic loss. In H. Hermans & G. Dimaggio (Eds.). *The dialogical self in psychotherapy*. P. 173-189. NY: Brunner-Routledge.

טיפול בטראומה

** Harvey, A., G., Bryant, R., & Tarrier, N. (2003). Cognitive behavior therapy for posttraumatic stress disorder. *Clinical Psychology Review*, 23, 501-522.

** פרי, ט. (2002). שיקום הנרטיב דרך שחזור היסטורי של האירוע הטראומטי. *שיחות*, 17 (1), עמ' 20-26.

ארצמן, ר. (2004). קבוצות דיבוב לנפגעי טרור. *חברה ורווחה, כ"ד (2)*, 219-238.

** הרמן, ג'ל. (1992). *טראומה והחלמה*. תל אביב: עם עובד. פרק 7: יחסי ריפוי. עמ' 163-187.

שלו, א. ותובל משיח. ר. (1999). התערבויות מוקדמות ותשאול באירועי טראומה, *שיחות*, 17 (2), 206-219.

Ehlers, A. (2003). Early psychological interventions for adult survivors of trauma: A review. *Biological Psychiatry*, 53, 817-826.

** Hobfoll, S. et al., (2007). Five essential elements of immediate and mid-term mass trauma intervention: Empirical evidence. *Psychiatry*, 70(4), 283-315.